

EKŞİ SÖZLÜK'TE ANLIK OLUŞUM

Nonce Formation in Ekşi Sözlük

Sevcan İNCİ¹

¹ Arş.Gör., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi TDE Bölümü, sevcan.inci@ikc.edu.tr, orcid.org/0000-0003-4110-8264.

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received: 01.06.2022
Kabul/Accepted: 18.08.2022

DOI:10.20322/littera.1124661

Anahtar Kelimeler

Anlık oluşum, yeni öge, sözlükselleşme, ekşi sözlük

ÖZ

Ekşi Sözlük, her türlü konu ve kavram hakkında yazarların yorumlarını içeren katılımcı sözlük tarzında olup Türkiye'deki katılımcı sözlükler arasında en fazla toplam ve aylık tanım yapılan bir internet sitesidir. Hızla gelişip yayılan teknolojinin de etkisi ile okur-yazar kitle, dilini son derece değiştirmiş; ortaya çıkan yeni durumlar, olaylar ve eylemler karşısında yeni dilsel birimler üretmiştir. Türkçede sözcük türetme yollarından biri olan anlık oluşum², yazar ya da konuşur tarafından bağlam bağımlı olmak üzere bilinçli ya da bilinçsiz olarak oluşturulan, tek bir durumda ortaya çıkan ve dilin sözlüğünde yer almayan sözcük veya sözcükten büyük birimler olarak tanımlanır. Bu çalışmada ekşi sözlük yazarlarının dolayısıyla internet kullanıcılarının hangi durumlarda yeni sözcük üretme yollarına başvurduğu, buna neden gereksinim duyduğu, yeni bir dilsel birim ortaya koyarken bunu nasıl gerçekleştirdiği tespit edilecektir. Anlık oluşum olarak ortaya çıkan birimlerin sözlükselleşme yolunda hangi aşamada olduğu veya hangi aşamada kaldığı, tespit edilen birimlerin ne kadarının bilinip bilinmediği bir anket sonucunda belirlenecek, böylelikle bu verilerin ilerleyen süreçte Türkçenin ölçünlü dilinin sözlüğüne girmeye aday olup olmayacakları gözlemlenecektir. Ayrıca veri tabanının Ekşi Sözlük olması nedeniyle, tespit edilen internet diline ait birimlerin hangilerinin günlük yaşamımıza girdiği tespit edilmiş olacaktır.

ABSTRACT

Ekşi Sözlük is a participatory dictionary-style containing comments of registered authors on all kinds of topics and concepts, and its website is the most decribed site in total and monthly among the participatory dictionaries in Turkey. With the influence of rapidly developing and spreading technology, the literate audience has changed its language extremely; they have produced linguistic unit in the face of emerging new situations, events and actions. Instant formation, which is one of the ways of word derivation in Turkish, is defined as a word or a unit larger than a word that is created consciously or unconsciously by the author or speaker, depending on the context, that occurs in a single situation and is not included in the language's dictionary. In this study, it will be determined in which situations the authors of the sour dictionaries and therefore the internet users resort to ways of producing new words, why they need it, and how they do this while putting forward a new linguistic unit. It will be observed at what stage or at what stage the units that emerge as an instant formation are on the path of lexicalization, and how much of the detected units are known or not will be determined as a result of a survey, and thus it will be observed whether these data will be candidates for entry into the standard language dictionary of Turkish in the future. In addition, due to the fact that the database is Ekşi Sözlük, it will be determined which of the detected internet language units enter our daily life.

Keywords

Nonce formation, neologism, lexicalisation, ekşi sözlük

² Batı literatüründe, nonce formation (Cyrstal 2008: 329, Malmkj<Er 2005: 519; Brinton-Traugott 2005: 45, Hohenhaus 2005: 363), hard word, hapax legomenon, inkhorn term (Hartmann - James 1998: 67, 75), innovation (Brinton- Traugott 2005: 45), nonce word playful formation (Hohenhaus 2005: 363) gibi birbirinden farklı terimlerle karşılanmaktadır.

Atıf/Citation: Sevcan, İ. (2022), "Eksi Sözlük'te Anlık Oluşum", *Littera Turca, Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 8/4, 936-950.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Sevcan İNCİ, sevcan.inci@ikc.edu.tr

GİRİŞ

1. Anlık Oluşum

Anlık oluşum, en azından sözcüğün doğum anında yani tek bir durumda olmak üzere ortaya çıkmış, yazarın veya konuşurun bilinçli ya da bilinçsiz olarak kullandığı, geçici olarak üretilen ya da türetilen, içinde bulunduğu bağlama özgü olan dilsel birim anlamına gelir.

Konusurken hatırlayamama yüzünden o an bir ad verme; belirli bir adı olmayan bir nesneye, bir duruma, bir duyguya yeni bir ad verme; dili yaratıcı ve sanatlı olarak kullanmak adına dolayısıyla geçici olarak sözcük türetme Türkçede çok sık rastlanılan bir durumdur. (Uzun 2006: 89). Türetilen bu sözcükler, henüz kullanıldığı dilin sözlüğüne girmiş değildir (İmer vd. 2013: 30-31).

Anlık oluşum, üstüne almış olduğu anlamla sadece yaratıldığı bağlamda var olur. Yani tek bir durumda kullanılır. Rastgele ya da kasten oluşturulmuş ve daha önce kullanılmamış olan bu sözcük ya da birim toplum tarafından benimsenir ve yaygınlaşırsa ilkin yeni ögeye dönüşür ve sonra sözlükselleşir, yani ilgili dilin sözlüğüne girer.

ANLIK OLUŞUM > YENİ ÖGE > SÖZLÜKSELLEŞME³

2. Yeni Öge

Türkçede *kurumsallaşma* diye adlandırılan bu aşama, "işlek bir biçimbilimsel süreç yoluyla türetilmiş sözcüğün toplumda yaygınlık kazanması" olarak tanımlanmaktadır (İmer ve diğerleri 2013: 187). Yeni öge, henüz üretilmiş ya da türetilmiş bir sözcüğün sonraki adıdır. Dilin sözlüğüne girip tam anlamıyla sözlükselleşmemesiyle beraber, "yeni" olarak adlandırılacak kadar da yeni değildir. Yeni ögenin, yalnızca art süremlilik bakışıyla bakıldığında, sözlüğe girip girmemesi noktasında, göreceli anlamda "yeni" olduğu söylenebilir" (Oturakçı 2014: 247-262).

Tek kullanımlılık olarak ortaya çıkan anlık sözcükler, ilk kullanım amacını ve bağlamını aşarak toplum tarafından benimsenir ve kullanılırsa anlık sözcük yaygınlık kazanır ve yeni öge (sözcük) hâlini alır. Dolayısıyla anlık sözcük ile yeni sözcük arasındaki en önemli ayrım, bu sözcüklerin ortaya çıkış biçimlerinden çok, yaygınlaşma süreçleri ve bu süreçlerin altında yatan nedenlerdir. Hohenhaus, anlık oluşum ile yeni öge terimlerinin sık sık karıştırıldığını ve birbirleri yerine kullanıldığını belirtmiştir (2005: 363). Ancak *yeni sözcük* artık yeni değildir, anlık oluşum sözcüğüne göre daha kesin bir anlamı vardır. *Anlık sözcük*, *doğal sözcükler* (actualword) ile *olası sözcükler*

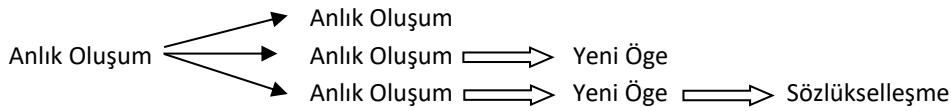
³ (Oturakçı 2014: 248)

(possiblewords) arasında bir yerdedir. Fiziksel bir gerçekliği olan anlık oluşum, tek kullanımlık ve sözlükçede bir yer edinmemiş olsalar da artık *olası sözcükler* değildirler” (2005: 363-4).

3. Sözlükselleşme

Sözlükselleşme, anlamda sözcüklerin veya biçimbirimlerin diğer biçimbirimlerle ya da birlikte kullanıldığı diğer sözcüklerle anlamsal farklılıklara uğrayarak ayrı ve farklı bir anlamı işaretlemesi, kodlaması sonucunda sözlük birimi hâline gelmesidir (Özeren 2021: 1121-1130). Başka bir deyişle yeni bir sözcüğün dilde artık belirgin bir sözlüksel içerikle tutunabilmesi, sözlükte yer alması *sözlükselleşme* (lexicalisation) olarak tanımlanır.

Bir dilsel birimin kullanım sıklığının artması, mutlaka o sözcüğün veya birimin yerleşikliği yani sözlükselleşmesi anlamına gelmez. Diğer bir deyişle, anlık oluşum ile başlayan evrenin son aşaması sözlükselleşme olmayabilir. Bu durumda üç durum söz konusu olabilir. İlk durumda tek kullanımlık olarak ortaya çıkartılan anlık sözcük, sadece ilk yaratıldığı bağlam içerisinde kalabilir ve sözcüğün serüveninin başlangıç noktası ve bitiş noktası aynı olur. Yani sözcük anlık oluşum olarak kalır. İkinci durumda, tek kullanımlık olarak ortaya çıkan bu sözcük, dilsel toplulukta kullanılmaya devam edebilir. Kısmen toplumca benimsenir ve sözcük ya da birim alışıldık hâle gelirse yeni öge meydana gelmiş olur. Böylece artık sözcük veya birim kullanıldığı dilin sözlüğüne girmek için birer adaydır. Üçüncü olarak yeni öge haline gelmiş olan, yani kısmen toplum tarafından kabul görüp yaygınlaşmış olan sözcük veya birim, sonunda bağlam-bağımlı olmaktan kurtulmuşsa yani zihinsel sözlükçede hem biçim hem de anlam olarak sınırları kesin olarak çizilmişse sözlükselleşme sürecini tamamlamış demektir. Yani bu dilsel birim sözlüğe girmek için hazır duruma gelmiştir:

“Anlık oluşum sözcüklerinin yeni sözcüklere doğru taşınarak sözlükselleşme hedefine doğru ilerlemesi, yani bir sözcüğün yerleşikliği; ekonomi ilkesi açısından elverişli olması, kavramsal/sözlüksel bir boşluğu doldurması, stilistik, etkileycilik gibi tahmin edilebilir gerekçeler; sesbilim, biçimbilim, anlambilim ve sözdizimsel düzeylerdeki kısıtlamalar dışında, tahmin edilemez bir sürecin sonucudur” (Haspelmath 2002: 99-100).

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışmanın bütüncesini oluşturan anlık oluşumlar, Eksi Sözlük ağ sayfasından derlenmiştir. 01.09.2019-01.12.2019 tarihleri arasında üç ay boyunca rastgele 13.857 yorum taranmış, içlerinden yine rastgele 87 anlık oluşum olarak adlandırabileceğimiz dilsel birim tespit edilmiştir.

Tespit edilen birimler, Güncel Türkçe Sözlük'te (GTS), Türkiye Türkçesi Ağızlar Sözlüğü'nde (TTAS) ve Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü'nde (BAS) taranmıştır. Bu sözlüklerde geçen birimler anlık oluşum olarak derleme alınmamıştır. Çünkü GTS'de bulunan birimler, o birimlerin sözlükselleştiğini; TTAS'de bulunan birimler, ölçünlü dilde bulunmasa da çoktan var olduğunu; BAS'da bulunan birimler ise, halihazırda toplum içinde bir kesimin anlaşmayı sağlamak amacıyla bu birimleri kullandığını göstermektedir. Birimler onları üreten sözlük yazarının adı, yorum yaptığı tarih ve saat de dikkate alınarak bağlamı içinde verilmiş; böylece dil konuşucuları tarafından kolaylıkla anlamlandırılabilir amaçlanmıştır. Yapılan yorumlar, yorumu yapan kişi tarafından nasıl yazılmışsa aynen o şekilde alınmış, yazım kurallarına veya noktalama işaretlerine müdahale edilmemiştir.

Tespit edilen dilsel birimlerin gerçek anlamları yanında metaforik anlamları da göz önüne alınmış, söz konusu birim kendi bağlamı içerisinde değerlendirildiği için ayrıca anlamının verilmesine gerek duyulmamıştır.

Tablo 1'de tespit edilen birimlerin genel görünüşleri verilirken, birimler ortaya çıkarıldığı tarihe göre uzak tarihten yakın tarihe göre sıralanmıştır. Tespit edilen 87 anlık oluşumun yeni öge olarak adlandırılıp adlandırılmayacağı konusunda Çukurova Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 2019-2020 eğitim öğretim yılında 1. 2. 3. ve 4. sınıf olmak üzere toplamda 224 öğrenciye söz konusu 87 birimin yer aldığı bir anket verilmiş, öğrencilerin bu sözcük birimlerini daha önceden duyup duymadıkları, eğer duymuşlarsa anlamını bilip bilmedikleri sorgulanmıştır. Elde edilen sonuçlar istatistiksel olarak tablo 2'de ayrıca gösterilmiştir. Bu bilgiler sonucunda belirlenen ölçütler dâhilinde söz konusu dilsel verilerin anlık oluşum veya yeni öge olup olmadıkları; aynı zamanda sözlükselleşmeye aday olup olmayacakları tespit edilmiştir.

Anket içerisinde yer alan dilsel birimlerde "Duydum, anlamını biliyorum" maddesini işaretleyenlerin oranı %80 ve üzeriyse söz konusu sözcük veya birim "sözlükselleşmeye aday" gösterilmiştir. Eğer söz konusu maddeyi işaretleyenlerin oranı %80'in altında ise bu birimler "yeni öge" olarak tespit edilmiştir. Dilsel birimlerin anlık oluşum olarak adlandırılması için bir defaya mahsus kullanılmak üzere ortaya çıkmış olması, tek kullanımlık olması, sadece içinde bulunduğu bağlama özgü olması vb. özellikleri olmalıdır. Dolayısıyla çalışmamızda yer alan dilsel birimlerin "anlık oluşum" olarak tespit edilmesi için "Duydum, anlamını biliyorum" maddesini işaretleyenlerin oranının en fazla %1 olması gerekmektedir.

BULGULAR

Tablo 1. *Eksi Sözlük'te 01.09.2019-01.12.2019 Tarihleri Arasında Anlık Oluşum-Sözlükselleşme Sürecinde Olduğu Tespit Edilen Sözcüklerin ve Birimlerin Genel Görünümü*

Tespit Edilen Sözcük veya Birim	Sözcüğün veya Birimin Geçtiği Yorum	Yorumun Yapıldığı Tarih	Sözlük Yazarının Kullanıcı Adı
1-kezbantik	türk kızlarında genel bir kezbantik akım var. kendinidegerli kıl! zoru oyna! trip at! kapris yap!sorun çıkar! kendini ağırdan sat! adama hayatı cehenneme çevir.	<u>18.09.2019 18:22</u>	<u>tuzbuzz</u>
2-çakma lolita	her olayda vizyon farkı var. adam sümüklü çakma lolita yerine ülkenin starının peşinde. her yerde hedef şampiyonlar ligi.	<u>19.09.2019 09:06</u>	<u>uzun yoldan gelen gariban</u>
3-kankuş	kankuşum nasılmış bugün	<u>19.09.2019 10:18</u>	<u>adlervomhimmel</u>
4-delinyo	Bu tür insanlar ezelden beri böyle delinyolardı	<u>19.09.2019 11:16</u>	<u>yorgunherakles</u>
5-çomaristan	yönetici kadro galatasaray lisesi gibi önemli ve modern bir eğitim kurumundan çıkıp nasıl böyle çomaristana dönüşüyor	<u>19.09.2019 11:21</u>	<u>zararyokziyanvar</u>
6-sinsirella	(...) şimdiki kızlar böyle hep gözlerinde bir sinsirella bakışlar..	<u>20.09.2019 01:44</u>	<u>sayisal loto talihlisi</u>
7-şepeşille	sonra diyorlar ki eğitimde şiddete yer yok. nasıl ihya edeceksin şunu. vuracaksın şepeşilleyi	<u>20.09.2019 02:26</u>	<u>aborijin</u>
8-mafyatik	bu tipler 20 yıl öncede var dı hiç şaşırmadım mafyatik serseri ucube kahpeler her daim var olacağıının ispatıdır.	<u>20.09.2019 08:31</u>	<u>glandulapinealis</u>
9-duyar kasıcı	sayın duyar kasıcılar! bir adanalı olarak soruyorum	<u>20.09.2019 09:58</u>	<u>yesilpenguen</u>
10-çükentay	sınıftaki akıllı olmayan, sade beyaz tahta bize mekanın bir özel okul olduğunu gösteriyor. öğretilmekte refleksi namına bile bir şey kalmamış. muhtemelen olayın sonrasında " çükentay yerine oturur musun lütfen" demiştir.	<u>20.09.2019 10:02</u>	<u>zero2900</u>
11-satüre etmek	kanunlar işlevsizleştiğinde ve toplumu satüre edemediğinde orman kanunlarının devreye girmesi bizim gibi ülkelerde her daim olasıdır.	<u>20.09.2019 10:02</u>	<u>whisperer of jorrvaskr</u>
12-dangoz	fırsat bu fırsat kimi meçhul iddiaları ortaya atan dangozlara önerim şu; tatava edeceğinize elinizi taşın altına koyun bilader,	<u>20.09.2019 10:24</u>	<u>brutusslachtbeest</u>
13-linççi	aynı zamanda iftiracı, vahşi, gözü dönmüş, linççi ve ırkçılardır.	<u>20.09.2019 10:35</u>	<u>parrhesia</u>
14-refaranslamak	bir de yazdiklari barzohicbirseyire feranslayamıyorlar	<u>20.09.2019 12:59</u>	<u>altocumululenticularis</u>

15-kanzuk	ey romalılar sözlüğün ne hale geldiğine bir kez daha tanıklık ediyoruz. mutlu musun kanzuk ?	20.09.2019 13:04	aylakvazar
16-bademlenmek	bademlenmeye alıştınız tabi insan gibi davranınca sanıyorsunuz dimi. disiplin, sistem ve eşitlik size göre değil onu çok önce anladık	20.09.2019 13:14	sevmesekvermezdik
17-tilt olmak	sanane lan, sa-na-ne. cennete mi gidiyor, cehenneme mi; sa-na-ne? sen kimsin? cennet sana mı tapulu? gece gece tilt oldum .	20.09.2019 23:37	harbilightnecosh
18-gerzo	şuan arkasından bu şekilde konuşan gerzoların kalbi bile yok.	21.09.2019 03:47	keskeozgurolsaydim
19-şakkadanak	sadece bu cümlesine bakarak hangi partili olduğu şakkadanak anlaşılan bir adet oç (osmanlı çocuğu)	21.09.2019 06:52	ronin68
20-şero	bu kadar şero adamların dışarıda ne işi var?	21.09.2019 09:53	ketendertepetopuzu
21-ifşalanmak	şimdi o amacinaulasamadi, ama bir kac sene icindekaradenizlimuteahhitin teki o ormani talan edecek ve maalesef ifşalanmayacak	21.09.2019 09:57	Esseksurprizi
22-sevgi pıtırıcığı	güçlü olduğunuz yerde zorba, zayıf olduğunuz yerde sevgi pıtırıcığı . geçti bu devriniz yeni taktikler bulun...	21.09.2019 10:00	degdiren berber
23-keko	Bu keko bizim kendini atatürkçü zanneden geri zekalı ekşici sürüsüyle , aydın geçinen kekolarla aynı partiye oy vermiştir.	21.09.2019 10:01	oguzbatur
24-ulti atmak	ulti atıp çocuğu başka boyuta ışınlamak ne güzel olurdu. böyle tek hücrelileri taş ocağında bir ömür çalıştırmak istiyorum.	21.09.2019 11:29	soguk kuyu
25-ponçik	her akşam rakımı içerim ama cumaya da giderim, ibadet etmiyorum ama kalbim temiz gibi cümleler islam'ın dehşetiyle yüzleşmekten kaçan ponçiklerin avuntusudur.	21.09.2019 17:28	tespit makinesi
26-dinigollik	birincisi evet tesettür çok dinigolliğe göre islamda olmasa da , farzdır yani kesin emirdir	21.09.2019 18:03	kore gazisi
27-dolandırmalı fikir	burda birçok arkadaş vardır ki emlak emlakçı duyunca akıllarına hep dolandırmalı fikirler gelir lakin 30 yıllık işletmemiz de 15 yıldır bu işi yapıyorum en fenası atlatılmak	22.09.2019 18:42	nicolasant
28-finito	peştemali kaldırıp bornozu, pikeyi kaldırıp ince yorganı çıkardım. gün itibarıyla yaz finito .	22.09.2019 22:44	isolde

29-kombo yapmak	kimisiruyada okulun bitmediğini, kimisi de askerliğin bitmediğini gorur. Bense ruyada askeri okulun bitmediğini gorerek kombo yapar , nefes nefese kalmis bir sekildeuyanirim.	23.09.2019 11:22	sebastianfrey
30-ergenüs	ve sözlüğün sevgili ergenüsları abilerinizden ablalarınızdan öğrenin bunları , soruları cevapları, şarkılardan derinlikli olanları	06.10.2019 22:50	welerock
31-duyar kasmak	Hanımfendi gezi başta olmak üzere birçok olay da duyar kasacağına kendi ablasına yardım da bulunsaymış keşke..	07.10.2019 13:02	yalli
32- pampa	pampa , nerden baksan tiksindirici	07.10.2019 13:19	anahaberdeki soytari
33-herbokolog	kimin kime yardım etmesi gerektiğine karar vermek yine bizim sözlük herbokologlarına düşmüş.	07.10.2019 13:21	cokmedinamigi
34-eyyorlamak	benim eyyorlamam bu kadar...	07.10.2019 13:34	betonmustafa
35-sıçmalama	yeni akit sıçmalaması büyük resmi görme hastalığına yakalanmışlar yine.	07.10.2019 20:49	coolisababaniz
36- kıyamisu	o kadar tatlı ki kıyamisu anladın mı	07.10.2019 21:22	safkanbirey
37-pimpirmek	tavana siner koku, çıkmaz. koltuğa siner, sürekli kalır. satarken insanlar pimpirir , ya almazlar ya da fiyat kırarlar.	12.11.2019 10:29	cekdanyels
38-lömbür lömbürlük	gerçekten vücut yapısı ile alakalı çok güzel vücudu olan kızlarımız var ama spor yapmadıkları için zayıf kızlarda bile bir lömbürlömbürlük mevcut	12.11.2019 16:23	hic tren gecmeyen istasyon
39-meminto	ayrıca çok güzel memintolar var,baksan gönül razı değil,bakmasangözler,olmuyor yaniahaha.	12.11.2019 18:23	laughs
40-feminik	neyseki okuduğum cevaplarla normal bi insan olduğumu anlamış bulundum. teşekkür ederim çatalar. ayrıca buradan tüm erkek düşmanı feminiklerin	12.11.2019 18:36	theherif
41-kapışkan	bu kadar kapışkan olmayın hanımlar bırakın size gerçekten değer veren adamlar olsun hayatınızda , hiçkimse için değerini düşürmeyin	12.11.2019 21:00	deniz mavisı
42-tombak tombak	anneaaaaaaa, göbeğin tombak tombak , orda yatabilir miyim?	12.11.2019 22:40	denizlerinmavimelegi
43-kişiperest	gariptir "yüzlerini çevirdikleri" batıda buna benzer bir kenara, yanından dahi geçebilecek bir uygulama, bu kadar kişiperest bir eğitim sisteminin izine dahi rastlanamaz.	13.11.2019 10:37	orgof

44-süslüman	süslümanlar yine ayaklanmış. gidinkudüsü geri alın siz. buralardan ekmek çıkmaz size.	13.11.2019 12:24	reddoggsaysraffraff
45-köpektapar	köylülere burada yaşamayacaksınız diyen köpektapar	14.11.2019 12:49	deadgodinme
46-uyumlanmak	sadece başlık tamamen beni anlatmış. inanılmaz. inanmıyorum. senelerdir bu kadar uyumlandığım bir başlık daha görmemiştim.	15.11.2019 09:33	lydiaty
47-flörtöz	flörtöz muhabbetler daha çekici olduğundan olabilir. ilişkiye dönerse yok hesap ver yok hesap sor trip çek trip at tavır yap öhh daha yazarken boğuldum.	17.11.2019 14:12	pbaggas
48-öpenzi	gidiyom ben hadi, iyi geceler.üzülmeyin siz de öyle; geçer her şey. öpenzi!	17.11.2019 23:03	carriegradshaw
49-versus	benim için lise arkadaşının daha öncelikli olduğu versustur .	17.11.2019 23:13	nanick
50-popi	lise arkadaşı seni piyasa değerine göre sever çünkü ergendir. popi olup olmaman vs. bunları hesaba katar.	18.11.2019 09:52	kutuphanedegildekutubane derdi
51-kezbanus	çirkinin de, güzelinin de içi çirkin, karakteri yok denecek kadar az, kezbanus .yani güzel demek gelmiyor içimden size.	18.11.2019 11:57	papazerigi yiyen papa
52-referanslamak	hadi gel de bana bunu referansla nasıl yapacaksan..	18.11.2019 12:49	Haydut12
53-ünlümsü	eleştirilmeyi kaldıramayan yüksek egolu bir ünlümsünün ifadeleri.çok da şeyapmamak lazım	18.11.2019 13:49	Altinkafestekibulbul
54-tırsık	güruh, zibidiler, korkaklar nickli tırsıklar ,erkekseniz çıkın lan karşıma gibi laflar etmek suretiyle açıkça kin kusmuştur.	18.11.2019 14:14	blacklith
55-barzo	Bu şey değil mi, hani öz kızına ebeveynlik bile yapmayı beceremeyen barzo?	18.11.2019 14:16	Mary wollstonecra
56-pompalamasyon	işte bu sebeple doğasına uygun bir şekilde davranan ancak 15 yaşından önce din pompalamasyonuna maruz kalmış bir kadın görüyorum. afiyet olsun.	18.11.2019 16:33	neyemeyilli
57-ponçiksü	ponçiksünün sevgilisinin daha zengin ve kaslı olması.	20.11.2019 03:13	muskul ve pesent

58-reality gelmek	oylarla ve yemekle kimin kaptan olup kimin elemeye gideceği belirlenen bir yarışmada her karşısındakine kafa tutan için bir düello ortamının oluşabilmesi de pek reality gelmiyor .	<u>20.11.2019 10:39</u>	<u>cekvatta uyuyan</u>
59-aşkolata	eğer evlense kocisi, biricik aşkolatası , ruh eşi olacaktı.	<u>21.11.2019 11:56</u>	<u>god of insects</u>
60-fotokapan	fotokapana yakalanan ne idüğü belirsiz canlı	<u>21.11.2019 15:18</u>	<u>hic tren gecmeyen istasyon</u>
61-zımboluk	önce saygı.gettolarda hayat zor. zımboluk yapmayın.	<u>21.11.2019 16:23</u>	<u>capulcuharitasi</u>
62-caniko	sevim koş , instagramda caniko , kociş fotoları paylaşanlar buraya toplanmış.	<u>22.11.2019 01:18</u>	<u>whipper</u>
63-favlamak	gez aslanım, takip edenler favlasın , çaktırmadan bakanlar çatlasın..varşova'dan kartpostal at bana da, kib..	<u>22.11.2019 10:37</u>	<u>sonnenuntergang</u>
64-indirimli bindirim	ancak indirim günleri reklamları dönünce bir baktım ki üşenip de almadığım kartlık o zaman 129 tl iken, sözde indirimli günlerde 249 tlye çıkıp 189 tl den satışa sunulmuş. indirimli bindirim dedikleri bu olsa gerek. gerçekten efsane(!)	<u>22.11.2019 12:11</u>	<u>kargabeyefendi</u>
65-gundiklenme	rusyada yaşıyorum burada blackfriday 29 kasımda başlayacak, geçen sene kelepirci fiyata dolu alışveriş yaptım. İyİ gundiklenmeler .	<u>22.11.2019 13:58</u>	<u>fellfrosch</u>
66-kandırıkçı	başlığı görünce, uzaktan bakınca karanlıkta ışığa kitlenen tavşan misali gözlerimizi kitleyen ince siyah çorabın ona yaklaştıkça file olduğu anlaşılmasıyla gelen kandırıkçı tiksiniği hatırladım.	<u>22.11.2019 17:15</u>	<u>traki</u>
67-mikindirik	sorsan hepsi kahrolsun amerika filan derler...ama ameriga uydurması mikindirik bir gunu kendilerine uyarlarlar...	<u>23.11.2019 00:53</u>	<u>thetempest</u>
68-vizyoner	Sanki seküler takılan zenginler inanılmaz vizyonerler . hepsi de boş argüman.	<u>23.11.2019 01:42</u>	<u>turcos</u>
69-trollemek	başligiacan kendince kupetakanlari trollemek istemis	<u>23.11.2019 16:04</u>	<u>kompil</u>
70-lol	şakaşaka. bununla bile evlenmem. ne gerek var. evlenmeden de evlenmiş kadar oluyoruz zaten. lol .	<u>24.11.2019 11:28</u>	<u>zirrealist</u>
71-kestane olmak	firmadan nefret ettirme boyutunda reklam yaparak tez konusu olabilirler. öyle nefret ettirdiler ki trendyol'a girmeden alıyorum alacağımı. inşallah efsane günlerde kestane olursunuz .	<u>24.11.2019 11:37</u>	<u>rayde</u>

72-editlemek	cididi bir indirim yapacaklarını düşünmediğim site. Bu entry editlenecektir .	24.11.2019 21:32	forevermoreover
73-instamom	instagramda bütün instamomlarda ,makyaj bloggerlarında reklam. youtubeda reklam.	24.11.2019 22:09	mugece
74-dizo	takip ettiğim dizolardan bıktım	24.11.2019 22:43	mutsuzpsikolog
75-concic	çukur dizisinde figüranmış ya da makine mühendisliğinde 9. yılınızın içindeymiş gibi giyinmek yerine böyle trikolar giymelisiniz concikler .	25.11.2019 22:03	isolde
76-ex aşk	Utanmadan bir de ex aşkı olduğunu falan söylemiş, bu erkekler hep böyle.	26.11.2019 10:41	heliotrope
77-pofidik	hele de Madagaskar penguenleri'ne, kung-fu panda'ya bayılırım. özellikle pazar kahvaltısı esnasında izliyorum tadından yenmez olandır. Canlarım pofidiklerim benim	03.12.2019 18:09	dorduncukromozonunkis a kolu
78-kabilesici	koca koca kızlar oğlanlar bakıyorsun babalarıyla gelmişler kayda(...)kendi işini hala daha kendi yapamayan korumacı kabilesici zihniyetimizin eseridir	04.12.2019 01:50	kabuklu pirincin ruhu
79-lavukat	o başlık için engelleme kararı aldırın lavukata kapak olan karar.	04.12.2019 12:25	aprio
80-like kasmak	like kasmaya , kari kız ayarlamak için dümenden üzülme taktiklerine gerek yok.	05.12.2019 00:01	yandim babam
81-teknoduygusal	bu hikayede, "arkadaş, 'istersen alırım' bile diyememiş" kısmına sadece ben mi takıldım? yani diyebilse bunu yaparmış? yani aslında hala o kızı istemiş falan... teknoduygusal bir serzenişti.	05.12.2019 11:15	toprakta kalan adam
82-feminazi	konuyu erkeklere bağlayıp feminazi borusu öttüren mi ararsın, insanların yaşam alanı olan şehirleri hayvanların doğal alanlarını işgal etmek olarak gören mi ararsın ne ararsın hepsi var.	05.12.2019 13:05	rogerfedererinfohandi
83-fanboy	bu dizi hakkında en çok rahatsız eden şey fanboylarının "inceyi annadın???" diye etrafta dolaşmasıydı.	05.12.2019 16:51	dahaonceyazıkda ne oldu
84-vip	yine pembe ayıcıklı, yine tiki bir sarışın.şaşırdık mı?	12.12.2020 09:67	sanane367593
85-bloklamak	Ha alakasız biri sizi rahatsız ediyorsa zaten evli ya da bekar farketmez ya bloklarsın , ya savcılığa gidersen ve saire, bütün bu yollar acik sana.	22.12.2019 18:26	blinddog

86-vip	Canım fakirlik, onlar vip uçakla gelecek, bizler de önünde eğileceğiz.	24.12.2019 19:30	Nasılyani
87-entry girmek	basi donen ve sarki soyleyen entryler girmek	<u>26.12.2019 12:10</u>	<u>speedy</u>

Tablo 2. Uygulanan Anket Sonuçları

Sözcük	Duymadım		Duydum, anlamını biliyorum		Duydum, anlamını bilmiyorum	
		%		%		%
İfşalanmak	3	%1	203	%91	18	%8
Uyumlanmak	4	%2	195	%87	25	%11
Kandırıkçı	5	%2	196	%88	23	%10
Delinyo	6	%3	168	%75	50	%22
Sevgi Pıtırıcı	7	%3	191	%85	26	%12
Trollemek	7	%3	189	%84	28	%13
Ex Aşk	6	%3	185	%83	33	%15
Ponçık	9	%4	181	%81	34	%15
Keko	8	%4	180	%80	36	%16
Bloklamak	14	%6	179	%80	31	%14
Caniko	15	%7	170	%76	39	%17
Şero	17	%8	183	%82	24	%11
Ulti Atmak	23	%10	166	%74	35	%16
Mafyatik	22	%10	166	%74	36	%16
Pofidik	23	%10	165	%74	36	%16
Tiki	25	%11	164	%73	35	%16
Duyar Kasmak	30	%13	167	%75	27	%12
Vip	30	%13	167	%75	27	%12
Like Kasmak	30	%13	166	%74	28	%13
Ergenus	32	%14	169	%75	23	%10
Tırsık	33	%15	162	%72	29	%13
Şakkadanak	34	%15	159	%71	31	%14
Linçci	35	%16	158	%71	31	%14
Flortöz	37	%17	149	%67	38	%17
Favlamak	41	%18	159	%71	24	%11
Fotokapan	41	%18	150	%67	33	%15
Aşkolata	40	%18	146	%65	38	%17
Duyar Kasıcı	42	%19	147	%66	35	%16
Pompalamasyon	46	%21	154	%69	24	%11
Lol	48	%21	134	%60	42	%19
Vizyoner	47	%21	133	%59	44	%20
Dizo	48	%21	124	%55	32	%14
Kıyamisu	52	%23	141	%63	31	%14
Ponçiksu	52	%23	133	%59	39	%17
Editlemek	51	%23	129	%58	44	%20
Popi	54	%24	147	%66	23	%10
Kezbanus	53	%24	145	%65	26	%12
Referanslamak	56	%25	128	%57	40	%18
Kombo Yapmak	63	%28	129	%58	32	%14
Barzo	69	%31	119	%53	36	%16
Çakma Lolita	81	%36	98	%44	45	%20

Ünlümsü	82	%37	117	%52	25	%11
Sinsirella	82	%37	108	%48	34	15
İndirimli Bindirim	84	%38	107	%48	33	%15
Tombak Tombak	86	%38	106	%47	32	%14
Köpektapar	85	%38	84	%38	55	%24
Gerzo	88	%39	99	%44	37	%17
Reality Gelmek	92	%41	105	%47	27	%12
Pampa	91	%41	101	%45	32	%14
Dolandırmalı Fikir	98	%44	92	%41	34	%15
Finito	105	%47	90	%40	29	%13
Entry Girmek	108	%48	83	%37	33	%15
Dangoz	107	%48	62	%28	55	%25
Feminik	110	%49	83	%37	31	%14
Süslüman	115	%51	79	%35	34	%15
Çükentay	116	%52	67	%30	41	%18
Fanboy	117	%52	85	%38	22	%10
Feminazi	116	%52	73	%33	35	%16
Çomaristan	117	%52	72	32	35	16
Gundiklenme	119	%53	62	%28	43	%19
İnstamom	121	%54	74	%33	29	%13
Kezbanik	123	%55	78	%35	23	%10
Sıçmalama	125	%56	75	%33	24	%11
LömbürLömbürlük	129	%58	68	%30	27	%12
Teknoduygusal	130	%58	67	%30	27	%12
Kestane Olmak	129	%58	45	%20	50	%22
Pimpirmek	139	%62	57	%25	28	%13
Kapışkan	142	%63	58	%26	24	%11
Tilt Olmak	144	%64	57	%25	23	%11
Öpenzi	153	%68	50	%22	21	%9
Concık	152	%68	42	%19	30	%13
Kişiperest	155	%69	45	%20	24	%11
Şepeşille	168	%75	36	%16	20	%9
Lavukat	173	%77	27	%12	24	%11
Zımboluk	172	%77	27	%12	25	%11
Meminto	175	%78	28	%13	21	%9
Bademlenmek	175	%78	22	%10	27	%12
Herbokolog	176	%79	34	%15	14	%6
Kankuş	176	%79	16	%7	32	%14
Satüre Etmek	179	%80	21	%9	24	%11
Dinigollik	179	%80	20	%9	25	%11
Versus	188	%84	17	%8	19	%8
Mikindirik	196	%88	12	%5	16	%7
Kabilesici	200	%89	14	%6	10	%4
Kanzuk	200	%89	6	%3	18	%8
Eyyorlama	206	%92	10	%4	8	%4

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

1- Bir dilsel verinin anlık oluşum olarak adlandırılması için, söz konusu birimin bir defaya mahsus kullanılmak üzere ortaya çıkmış olması, tek kullanımlılık olması, sadece içinde bulunduğu bağlama özgü olması vb. özellikleri olmalıdır. Çalışmamızda yer alan birimlerin “anlık oluşum” olarak tespit edilmesi için “Duydum, anlamını biliyorum” maddesini işaretleyenlerin oranının en fazla %1 olması gerekmektedir. Ancak yapılan anket sonucunda %1 oranı tespit edilen hiçbir sözcükle karşılaşmamıştır, yani “anlık öge” konumunda bulunan hiçbir birim yoktur. Tespit edilen 87 dilsel birim, sözlükselleşmenin ilk adımı olan “anlık öge” durumundan çıkmıştır. Bundan sonraki sözlükselleşme yolundaki kaderleri; kullanım sıklıklarına, anlamlarının ne kadar bilindiğine ve ne kadar yaygınlaştıklarına bağlıdır.

2- Toplam 87 dilsel birim içerisinde 77 dilsel birim yeni öge olarak tespit edilmiştir: *kezbanik, çakma lolita, kankuş, delinyo, çomaristan, sinsirella, şepeşille, mafyatik, duyar kasıcı, çükentay, satüre etmek, dangoz, linçi, referanslamak, kanzuk, bademlenmek, tilt olmak, gerzo, şakkadanak, ulti atmak, dinigollik, dolandırmalı fikir, finito, kombo yapmak, ergenus, duyar kasmak, pampa, herbokolog, eyyorlama, sıçmalama, kıyamisu, pimpirmek, lömbür lömbürlük, meminto, feminik, kapışkan, tombak tombak, kişiperest, süslüman, köpektapar, flortöz, mikindirik, öpenzi, versus, popi, kezbanus, ünlümsü, tırsık, barzo, pompalamasyon, ponçiksu, reality gelmek, aşkolata, fotokapan, zımboluk, caniko, favlamak, indirimli bindirim, gundiklenme, vizyoner, lol, kestane olmak, editlemek, instamom, dizo, concik, pofidik, kabilesici, lavukat, like kasmak, teknouygusal, feminazi, fanboy, tiki, vip, entry girmek.*

3- Toplam 87 dilsel birim içerisinde 10 dilsel birim “sözlükselleşmeye aday” olarak tespit edilmiştir: *şero, ifşalanmak, sevgi pıtırıcı, keko, ponçik, uyumlanmak, kandırıkçı, trollemek, ex aşk, bloklamak.*

4- Toplam 87 dilsel birim içerisinde 7 dilsel birim belirlenen ölçütlere göre yeni öge olarak tespit edilmiş ancak oranları itibarıyla yakın zamanda sözlükselleşmeye aday olabilecekleri kanısına varılmıştır: *delinyo, mafyatik, ulti atmak, caniko, pofidik.*

5- Toplam 87 dilsel birim içerisinde %91 oranla en fazla duyulmuş ve anlamı bilinen sözcük, “ifşalanmak” sözcüğü olmuştur.

6- Toplam 87 dilsel birim içerisinde %89 oranla en fazla duyulmamış olan sözcük, “kanzuk” sözcüğü olmuştur.

7- Derlenen 87 dilsel birimin büyük bir bölümü kabalık, küçümseme, cinsellik, iğrençlik, aşağılama vb. bildiren, toplum tarafından tabu olarak kabul edilen sözlerin yerine üretilmiş, mizah ve eleştiri amacı taşıyan ifadelerdir: *kezbanik, delinyo, çomaristan, sinsirella, mafyatik, çükentay, dangoz, kanzuk, gerzo, keko, ergenus, herbokolog, sıçmalama, lömbür lömbürlük, tombak tombak, süslüman, kezbanus, tırsık, barzo, zımboluk, concik, lavukat.*

8- Tespit edilen cinsellik içeren ve toplumda tabu sayılan cinsel organların yerine kullanılan birimler: *bademlenmek, meminto, mikindirik, gundiklenme, kestane olmak.*

9- Ekşi Sözlük sosyal ağ sitesinden rastgele derlenen 87 dilsel birimin bir bölümünün de internet ve sosyal medya ortamlarına özgü sözcükler olduğu tespit edilmiştir: *ifşalanmak, kombo yapmak, eyyorlama, favlamak, trollemek, lol, editlemek, instamom, like kasmak, bloklamak, entry girmek*.

10- Çalışmada veri kaynağının Ekşi Sözlük olması, derlenen sözcükler içerisinde internet ve sosyal medya ortamlarına özgü sözcüklerin tespit edilmesine sebep olmuştur. Ancak bunun bir başka nedeni teknolojinin hızla gelişip günlük hayatımızın merkezine yerleşmesidir. İnternetle birlikte sözcük dağarcığıımıza her an yeni bir uygulama, dolayısıyla yeni isimler ve eylemler girmektedir. Bu noktada anket uygulanan kitlenin yaşı, eğitim-öğretim durumu ve sosyokültürel konumu da önemlidir. Teknoloji kullanımı kuşaktan kuşağa büyük oranda farklılık göstermektedir. Teknolojinin deyim yerindeyse içine doğan kuşağın, bu sözcükleri duyması veya kullanması kaçınılmazdır. Bölgesel bir ankete veri olarak seçilen sözcüklerin ve birimlerin yüksek oranda ilgili bölgede duyulmuş ve anlamının biliniyor olmasını ya da duyulmamış veya anlamının bilinmiyor olmasını sosyokültürel bağlamdan bağımsız açıklamak imkansızdır. Bölgesel olarak başlanan bu çalışmanın zamanla multidisipliner bir çalışmayla ulusal çapta genişletilmesi hâlinde daha kapsamlı ve genel geçer sonuçlara ulaşılması mümkün olabilir.

KAYNAKÇA

- Aktunç, H. (2015). *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü*. (7. Bs.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Alibekiroğlu, S. (2019). *Türkçede Sözcük Yapımı*. Ankara: Grafiker Yayıncılık. <https://eksisozluk.com/>
- Ersoylu, H. (2004). *Türk Argosu Üzerinde İncelemeler*. İstanbul: Leyla ile Mecnun Yayınları.
- GTS (2012). Güncel Türkçe Sözlük. <http://www.tdk.org.tr> (Erişim tarihi: 26.12.2019)
- Hartmann, R. R. K. ve Gregory James {1998}. *Dictionary of Lexicography*. Landon- New York: Routledge.
- Haspelmath, M. (2002). *Understanding Morphology*. London: Arnold.
- Hohenhaus, P. (2005). Lexicalizationandinstitutionalization. In *Handbook of Word-Formation* (pp. 353-373). SpringerNetherlands.
- İmer, Kamile, Ahmet Kocaman ve A. Sumru Özsoy (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. (2. Bs.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Karademir, F. (2011). "Türkiye Türkçesi Ağzlarında Birden(bire)lik/ Ansızlık Bildiren Sözcükler". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8/16, 407-433
- Kerimoğlu, C. (2014). *Genel dilbilime giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Oturakçı, N. (2014). İkinci Yeni şiirinde anlık oluşumlar. Demir, N. Ve Yıldırım, F. (Ed.), *Prof. Dr. Mehmet Özmen Armağanı* içinde (s. 247-262). Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü.
- Özeren, M. (2021). "Kırgız Türkçesinde Çatı Biçimbirimlerini Almış Eylemlerin Sözlükselleşmesi". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 2(1121-1130).
- Sebzecioğlu, T. (2013). "Anlık oluşum ve Türkçe anlık sözcüklerin oluşum süreçleri üzerine bir betimleme". *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10/1, 17-47.
- Štekauer, P. ve Lieber, R. (2005). *Handbook of Word-formation*. Dordrecht: Springer.
- Temir, A. (1999). "Türkiye Türkçesindeki -Sal/Sel Sıfat Eki Nereden Geliyor?". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 3-5.
- TTAS (2012). Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü. <http://tdkterim.gov.tr/ttas/> (Erişim tarihi: 26.12.2019)
- Uzun, N. E. (2006). *Biçimbilim, Temel Kavramlar*. İstanbul: Papatya.